

Ylivieskan Taanilan alueen asemakaavaton alue

Luontoselvitys 2018

Luontotyypit, kasvillisuus ja linnusto

Katja Polojärvi ja Tapio Koistinaho
Ylivieskan kaupunki
Ympäristöyksikkö

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	3
2. KARTOITETTU ALUE.....	3
3. TULOKSET.....	4
3.1 Kasvillisuus.....	4
3.2 Linnusto	6
4. JOHTOPÄÄTÖKSET	6
Lähteet.....	7

1. JOHDANTO

Tässä luontoselvityksessä on kartoitettu Ylivieskan Ylivieskan kylän asemakaavattoman alueen eli ns. Taanilan alueen kasvi- ja lintulajistoa sekä luonnon monimuotoisuudelle tärkeitä luontokohteita. Kasvillisuuskartoituksen on tehnyt ympäristösuunnittelija Katja Polojärvi. Lisäksi on selvitetty alueella ja sen välittömässä ympäristössä pesivää linnustoa. Tämän arvioinnin on tehnyt ympäristöpäällikkö Tapio Koistinaho.

Luontoselvityksen taustalla vaikuttavat mm. seuraavat lait ja direktiivien säädökset: luonnonsuojelulaki (1096/1996), metsälaki (1093/1996), vesilaki (587/2011) ja maa-aineslaki (555/1981) sekä EU:n luonto- (1992/43/ETY) ja lintudirektiivi (2009/147/EY). Selvityksessä on huomioitu erityisesti luonnonsuojelulain 29 §:ssä luetellut suojellut luontotyypit, joihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu. Kasvi- ja lintulajiston osalta on huomioitu luonnonsuojeluasetuksen (160/1997) liitteiden, luonto- ja lintudirektiivien liitteiden sekä Suomen uhanalaisten lajien punaisen listan (Kalliovirta ym. 2010, Tiainen ym. 2016) luettelot rauhoitetuista, tiukkaa suojelua edellyttävistä ja uhanalaisista lajeista mukaan lukien tiedot alueellisesti uhanalaisista lintulajeista sekä alueellisesti uhanalaisista ja silmälläpidettävistä putkilokasveista (Ryttäri ym. 2012).

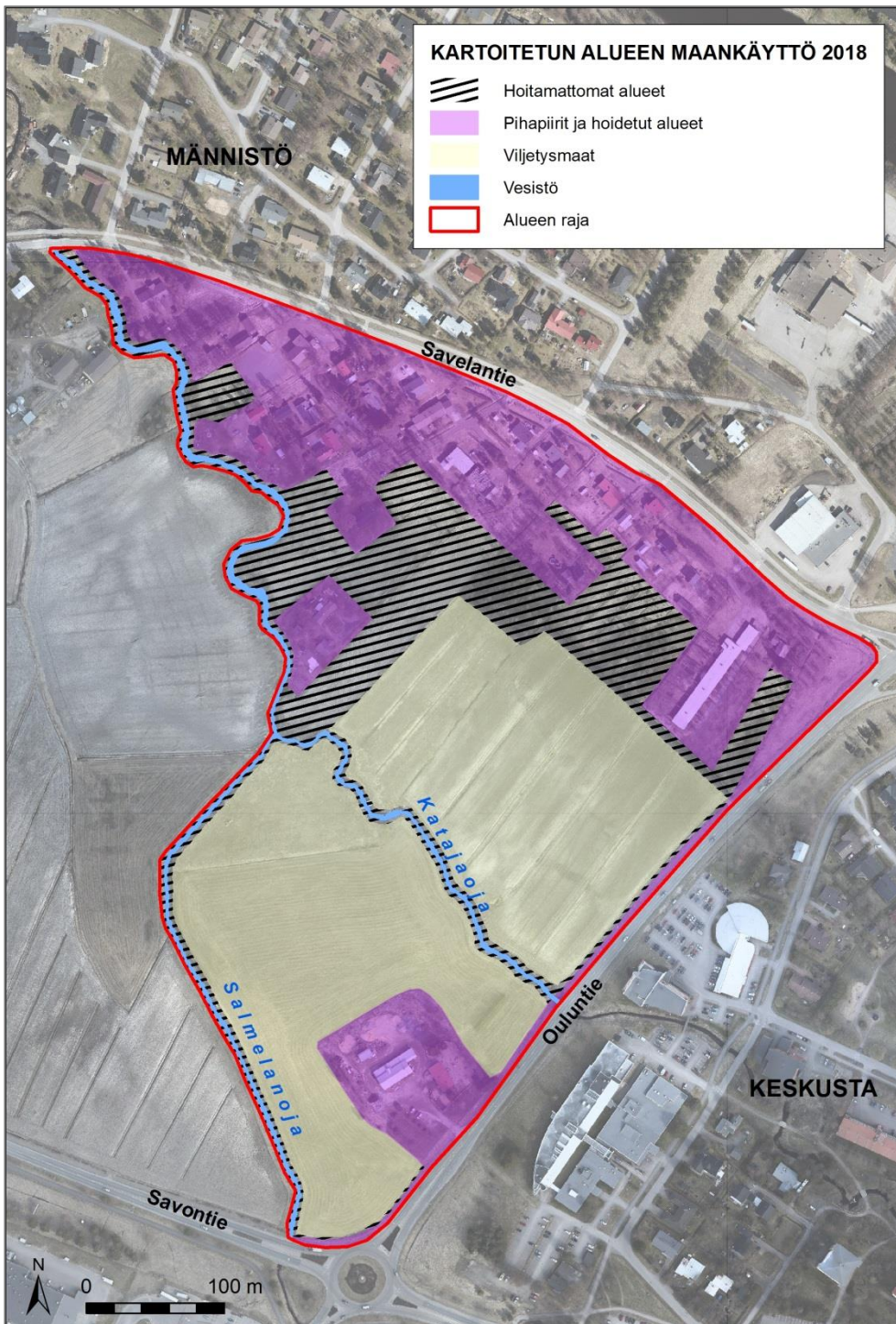
2. KARTOITETTU ALUE

Kartoitettu alue sijaitsee Ouluntien, Savelantien ja Katajaojan/Salmelanojan välissä (Kuva 1). Alueen maankäyttö muodostuu pääasiassa viljelysmaista, Savelantien varren pihapiireistä sekä hoidetuista tie- ja katualueista. Näiden väliin jää myös hoitamattomia alueita, joiden lisäksi Kataja- ja Salmelanojan varret ovat keskeisiä alueita kartoituksen kannalta.

Alueen maaperä on hienoa hietaa ja hiesua. Geologian tutkimuskeskuksen (2018) kartta-aineiston perusteella happamia sulfaattimaita on todettu lähialueella Savelassa ja Puuhkalassa. Lähialueella tehtyjen havaintojen perusteella happamien sulfaattimaiden esiintymisen laskennallinen todennäköisyys on kartoitetulla alueella pieni tai kohtalainen. Aineisto on kuitenkin liian karkea kuvaamaan happamien sulfaattimaiden todellista esiintymistä kartoitetulla alueella, joten tarkemmat maaperätutkimukset saattavat olla tarpeen alueen tulevia maankäyttötarpeita ajatellen.

Karkeasti ottaen Katajaojan itäpuolelle jäävä alue kuuluu Ylivieskan ja Alavieskan väliseen merkittävään tulvariskialueeseen. Kartoitetulle alueelle määritettyjen tulva-alueiden perusteella kerran viidessäkymmenessä vuodessa esiintyvä vesistötulva ulottuisi Katajaojan yläosiin. Sitä harvemmin esiintyvät vesistötulvat aiheuttaisivat tulvimista Kataja- ja Salmelanojan varrella, mutta nykyiset pihapiirit ja peltoalueet todennäköisesti suurelta osin säästyisivät tulvalta.

Alueella ei tiettävästi ole aikaisemmin todettu lajien ja luontotyyppien suojelun kannalta merkittäviä erityiskohteita tai uhanalaisia lajeja (mm. Issakainen 1988, UHEX-rekisteri 24.4.2018). Ympäristötietojärjestelmien (SYKE 2018) mukaan alueella ei sijaitse muinaisjäänneksiä tai muita suojeltuja kohteita.

Kuva 1. Luontoselvityksessä kartoitettu alue ja sen maankäyttö vuonna 2018.

3. TULOKSET

3.1 Kasvillisuus

Kasvillisuuden osalta on kartoitettu pääasiassa putkilokasvien esiintymistä kahdella maastokäynnillä 18.5. ja 16.8.2018. Kasvilajistoa on kartoitettu hoitamattomilta alueilta. Piha-alueet ja muut hoidetut alueet on jätetty kasvillisuuskartoituksen ulkopuolelle.

Hoitamattomat alueet ovat tienpientareita ja ojanvarsia sekä vanhoja peltoja, jotka ovat lehtipuuston kuten pajuja, koivuja, harmaaleppien ja pihlajien valtaamia. Kasvillisuus on tyypillistä pientareiden, ojanvarsien, niittyjen ja joutomaiden lajistoa, joista mesiangervo, pietaryrtti, koiranputki, maitohorsma ja nokkonen muodostavat laajoja kasvustoja. Voikukat keltanot, leinikit ja apilat sekä niiden lomassa kasvavat lajit kuten niittynätkelmä, piha- ja peltosaunio, peltokorte, karhunputki, lehtovirmajuuri ja pujo ovat pihoilla ja pientareilla yleisesti kasvavaa lajistoa. Tienvarsiojat ja sarkaojat ovat matalia ja kasvistoltaan karuja. Haitallisista vieraslajeista lupiini on levittäytynyt laajalle.

Katajaojan ja Salmelanojan varsilla kasvaa nuoria koivuja, harmaaleppiä ja pajuja. Varsinkin Salmelanojan varsi on vesakoitunut. Katajaojan varrella pihapiirien lomassa on myös isompia koivuja, mäntyjä, kuusia ja tuomia. Ojien molemmin puolin on viljelysmaita. Ojien pientareilla pietaryrtti, maitohorsma, mesiangervo, pujo, koiranputki ja lehtovirmajuuri muodostavat tiheitä kasvustoja. Salmelanojan ja Katajaojan varren lajisto on tyypillistä pientareiden ja ojanvarsien lajistoa, mutta odotetusti muuta kartoitettua aluetta monimuotoisempaa. Havaittuja lajeja ovat mm. kultapiisku, keltanot, peltosaunio, pelto- ja huopaohdake, karhunputki, ojakellukka, metsäkurjenpolvi, rantatädyke, korpikaisla ja rentukka. Harmillisesti myös lupiini on levinnyt laajasti ojanvarsille.

Katajaojan varrella lähellä Savelantietä kasvaa vesirajassa myös *keltakurjenmieikka*, joka on luonnonsuojeluasetuksella rauhoitettu entisten Oulun ja Lapin läänien alueella (Kuva 2). Rauhoitetun kasvin tai sen osan poimiminen, kerääminen, irtileikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen on kielletty.

Kuva 2. Taanilan alueella havaittu kasvistollinen erityiskohde.

3.2 Linnusto

Linnustoa on kartoitettu kesäkuussa 2018, mutta varsinaisia linnustolaskentoja ei ole tehty. Lisäksi alueelta on hajahavaintoja vuosilta 2012 – 2017.

Lintulajisto on enimmäkseen ihmisen muovaavien elinympäristöjen lajistoa. Peltopinta-alaa on sen verran, että alueelta tavataan avoimen ympäristön lajeja, kuten kuoveja, töyhtöhyyppiä ja kiuruja. Alueen poikki kulkeva Katajaoja sekä sitä lännessä rajaava Salmelanoja olisivat potentiaalisia lajistoa monipuolistavia biotooppeja, mutta näiden uomien reunoilla on aika vähän linnuille suojaa antavaa kasvillisuutta. Salmelanojan varresta tavattiin kuitenkin tavipoikue kesäkuun puolivälissä ja sitä reunustavassa pensaikossa pajusirkku toukokuun alussa. Myös pensastaskun laulua kuultiin, mutta laulava koiras oli tarkasteltavan alueen länsipuolella. Tulva-aikaan Katajaojaa seuraili telkkäkoiras ja kaksi naarasta.

Rakennetulla alueella on runsaasti etenkin räkättirastaita, mutta myös punakylkirastaita. Pihapiirien lajistoa ovat lisäksi esimerkiksi leppälintu, västäräkki, pajulintu, kirjosiippo, harmaasiippo, talitiainen, sinitäinen, harakka, hernekerttu, lehtokerttu, peippo, punarinta, varpunen, pikkuvarpunen ja käpytikka. Naakkoja liikkuu alueella melkoisesti ja ne ruokailevat myös peltoalueella, usein yhdessä varisten kanssa. Käenpiian huutoa kuultiin kesäkuun alussa, mutta sen pesinnästä ei ole varmuutta. Pähkinähakkeja kiertelee alueella, kyse lienee samasta parvesta, joka liikkuu aika laajalti kaupungin keskustassa.

Ravinnon haussa pellon puolella nähtiin varislintujen ja rastaiden ohelle nauru- ja kalalokkeja, tuulihaukka sekä heinäkuun puolivälissä myös suopöllö.

Yleisesti ottaen alueen linnusto on suhteellisen monipuolinen ja pihapiireissä myös parimäärät ovat korkeita. Peltoalueella on linnuille kuitenkin merkitystä lähinnä vain ruokailualueena. Kaavoituksen kannalta ei noussut esille sellaisia kohteita tai pesäpaikkoja, joihin olisi kiinnitettävä erityistä huomiota alueen tulevassa maankäytössä. Joka tapauksessa Salmelanojan ja Katajaojan varret ja niiden luonnontilan säilyttäminen ja palauttaminen lisää alueen monimuotoisuutta merkittävästi.

4. JOHTOPÄÄTÖKSET

Katajaojan varsi Savelantien läheisyydessä esitetään kuvan 2 rajauksen mukaisesti huomioitavaksi kaavassa merkinnällä LUO Pohjois-Suomessa rauhoitetun keltakurjenmiekan suojelemiseksi. Muilta osin kartoitetulla alueella ei todettu sellaisia luontoarvoja tai lajiesiintymiä, jotka rajoittaisivat alueen maankäyttöä tai suunniteltua kaavoitusta. Keltakurjenmiekan lisäksi alueelta ei löytynyt muita rauhoitettuja, tiukkaa suojelua edellyttäviä tai uhanalaisia kasvilajeja. Myöskään alueellisesti uhanalaisia tai silmälläpidettäviä lajeja ei havaittu. Haitallisista vieraslajeista lupiini on levittäytynyt laajalle.

Salmelanojaa ja Katajaojaa on jo aiemmin perattu, mutta ne kehittyvät vähitellen yhä enemmän luonnontilaisen kaltaisiksi. Nämä vesistöt ovat alueen kasvi- ja eläinlajiston monimuotoisuutta

lisääviä, joten kaavoituksessa on syytä turvata niiden polveilevat uomat ja tarkastella niitä alueen vahvuuksina. Lisäksi kalat pääsevät nousemaan molempiin uomiin, mikä lisää niiden merkitystä entisestään tulevaisuudessa vesistöjen veden laadun paranemisen myötä.

Ylivieskassa 4.9.2018

Katja Polojärvi
ympäristösuunnittelija
Ylivieskan kaupunki

Tapio Koistinaho
ympäristöpäällikkö
Ylivieskan kaupunki

Lähteet

Geologian tutkimuskeskus 2018. Happamat sulfaattimaat. <http://gtkdata.gtk.fi/hasu/index.html> (22.8.2018).

Issakainen, A. 1988. Siika-, Pyhä- ja Kalajokilaaksojen uhanalaiset kasvit. *Pohjois-Pohjanmaan Seutukaavaliiton julkaisusarja B:56*. 121 s.

Kalliovirta, M., T. Rytteri, C-A. Hægström, S. Hakalisto, T. Kanerva, M. Koistinen, A. Lammi, M. Lehtelä, V-P. Rautiainen, T. Rintanen, V. Salonen & A. Uusitalo 2010. Putkilokasvit. *Teoksessa* Rassi, P., E. Hyvärinen, A. Juslén & I. Mannerkoski (toim.): *Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010*. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki, s. 183-203.

Rytteri, T., M. Kalliovirta & R. Lampinen (toim.) 2012. *Suomen uhanalaiset kasvit*. Tammi, Helsinki. 384 s.

Tiainen, J., M. Mikkola-Roos, A. Below, A. Jukarainen, A. Lehikoinen, T. Lehtiniemi, J. Pessa, A. Rajasärkkä, J. Rintala, P. Sirkiä ja J. Valkama 2016. *Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Bird Species*. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki 2016. 49 s.

SYKE 2018. Suomen ympäristökeskuksen karttapalvelut. http://www.syke.fi/fi-FI/Avoim_tieto/Karttapalvelut (22.8.2018)